

2023-02-14

Dnr: KS 2023/11

Handläggare

Ewa Lundqvist
ewa.lundqvist@vanersborg.se
0521-721155

Mottagare

Kommunstyrelsen

Förslag till Anvisningar budget 2024, ekonomisk plan 2025-2026

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen beslutar att ställa sig bakom upprättat förslag till Anvisningar budget 2024, ekonomisk plan 2025-2026.

Sammanfattning av ärendet

Ekonomikontoret har, på uppdrag av kommunstyrelsens ordförande, upprättat anvisningar och planeringsramar för budget 2024 och ekonomisk plan 2025-2026. Förslaget innehåller anvisningar för nämndernas arbete med Mål- och resursplan 2025-2026 samt ekonomiska förutsättningar för perioden 2024-2026.

I förslaget till Anvisningar med ramar för budget 2024 och ekonomisk plan för 2025-2026 konstateras att de ekonomiska förutsättningarna försämras under 2024. Prognoser från Sveriges Kommuner och Regioner (SKR) visar på lågkonjunktur som gör att kommunens budgeterade resultat 2024 inte uppnår balanskravet. Resultaten i planen för 2025 och 2026 ser betydligt bättre ut. Mot bakgrund av den skiftande konjunkturen är det rimligt att disponera medel ur den kommunala utjämningsreserven år 2024 för att utjämna resultaten och därmed inte behöva sätta in ytterst kännbara åtgärder i verksamheterna under ett år, 2024. Kommunledningen kommer dock att uppmärksamt följa utvecklingen under 2023, både vad gäller kommunens ekonomi och omvärldsförutsättningar och kommer att vid behov föreslå ytterligare åtgärder för att balansera kommunens ekonomi. Förslag om att utnyttja kommunens resultatutjämningsreserv lämnas till kommunfullmäktige i ett separat ärende.

Nämnderna uppmanas till stor återhållsamhet under både 2023 och 2024 och förväntas anpassa verksamhet och ambitionsnivåer till de ekonomiska ramarna.

Beredning

Ärendet har beretts av kommunstyrelsens budgetberedning.

Thomas Sannemalm

Ekonomichef

Bilagor

Anvisningar: Budget 2024, Ekonomisk plan 2025-2026. Förslag till kommunstyrelsen
2023-02-22

Sändlista

Samtliga nämnder
Ekonomikontoret

Anvisningar: Budget 2024 Ekonomisk plan 2025-2026

Förslag till Kommunstyrelsen 2023-02-22

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

	sidnr
1. SAMHÄLLSEKONOMISK BAKGRUND	3
1.1 Samhällsekonomi	3
1.2 Kommunernas ekonomi	3
1.3 Styrande för kommunerna	4
2. BEFOLKNING	6
3. PLANERINGSFÖRUTSÄTTNINGAR INFÖR 2024	7
3.1 Vänersborgs kommuns inriktningsmål 2023-2026	7
3.2 Anvisningar till förväntade resultat	12
3.3 Riktlinjer för ekonomin	12
3.4 Krav på god ekonomisk hushållning – ekonomisk balans	12
3.5 Bokslut 2022 och budget 2023	13
3.6 Hantering av kommunens pensionsåtagande	13
3.7 Ekonomiska förutsättningar inför budget 2024-2026	13
3.8 Nämndernas nettobudgetramar inför 2024	14
3.9 Investeringsbudget 2024-2026	17
3.10 Direktiv	18
3.11 Resultatkalkyl 2024-2026	19
3.12 Disposition av resultatutjämningsreserv	20
4. ÖVRIGA ANVISNINGAR	21
4.1 Driftbudget	21
4.2 Inlämning av mål- och resursplan	21
4.3 Investerings- och exploateringsplan	23
4.4 Samverkan i samband med budgetarbetet	23
5. TIDSPLAN FÖR DET FORTSATTA BUDGETARBETET	24
BILAGOR	
Bilaga 1. Budgetramar per nämnd	
Bilaga 2. Anslagsbindningsnivåer	
Bilaga 3. Riktlinjer för god ekonomisk hushållning i Mål- och resursplan 2023-2025	

ANVISNINGAR FÖR BUDGET 2024 EKONOMISK PLAN 2025-2026

Ekonomistaben har, enligt uppdrag, upprättat anvisningar och planeringsramar för budget 2024 och ekonomisk plan 2025-2026. Kommunstyrelsen föreslås ställa sig bakom upprättat förslag.

I förslaget till Anvisningar med ramar för budget 2024 och ekonomisk plan för 2025-2026 konstateras att de ekonomiska förutsättningarna försämras under 2024. Prognoser från Sveriges Kommuner och Regioner (SKR) visar på lågkonjunktur som gör att kommunens budgeterade resultat 2024 inte uppnår balanskravet. Resultaten i planen för 2025 och 2026 ser betydligt bättre ut. Mot bakgrund av den skiftande konjunkturen är det rimligt att disponera medel ur den kommunala utjämningsreserven år 2024 för att utjämna resultaten och därmed inte behöva sätta in ytterst kännbara åtgärder i verksamheterna under ett år, 2024. Kommunledningen kommer dock att uppmärksamt följa utvecklingen under 2023, både vad gäller kommunens ekonomi och omvärldsförutsättningar och kommer att vid behov föreslå ytterligare åtgärder för att balansera kommunens ekonomi. Förslag om att utnyttja kommunens resultatutjämningsreserv lämnas till kommunfullmäktige i ett separat ärende.

Nämnderna uppmanas till stor återhållsamhet under både 2023 och 2024 och förväntas anpassa verksamhet och ambitionsnivåer till de ekonomiska ramarna.

Benny Augustsson
Kommunstyrelsens ordförande

1. SAMHÄLLSEKONOMISK BAKGRUND

Här presenteras en lägesrapport om hur ekonomin ser ut idag, men också en bedömning om hur det kan tänkas se ut de närmaste åren. Det grundar sig på prognoser från Sveriges Kommuner och Regioner (SKR) i ekonomirapporten och cirkulär från december 2022. Det osäkra världsläget med kriget i Ukraina påverkar den ekonomiska utvecklingen vilket innebär att prognoser och scenarier om ekonomin är väldigt osäkra.

1.1 Samhällsekonomi

SKR skriver i sin rapport från december 2022 att svensk och global konjunktur är på väg att försvagas. Därmed kommer återhämtningen efter pandemin att brytas. Effekterna av den penningpolitiska åtstramningen världen över, liksom den globalt höga inflationen, bidrar till att alltmer bromsa efterfrågan i de flesta ekonomier. Tillväxten i Sverige blir framöver ytterst svag och en fas med sjunkande BNP under 2023 är sannolik. Även antalet sysselsatta minskar och arbetslösheten stiger kommande år. Centralbankernas inflationsbekämpning sänker konjunkturen och finanspolitiska stimulanser riskerar att bli kontra-produktiva då dessa kan framtvunga en än stramare penningpolitik. Det är således helt avgörande att i första hand få ner inflationen. Den ekonomiska politiken i Sverige och resten av världen kan därför inte inriktas mot att hålla konjunkturen under armarna. Den höga inflationen antas falla tillbaka 2023, både i Sverige och omvärlden. Svensk konjunktur antas dock bli svag även 2024 och först 2025 förväntas nästa konjunkturuppgång vara på plats.

Det kommunala skatteunderlaget stiger i nominella tal i normal takt kommande år. Direkta kostnadsökningar urholkar dock värdet av de kommunala skatteintäkterna. Likaså bidrar indirekta effekter av den höga inflationen till denna urholkning, tydligast genom kostnaderna för kommunala och regionala avtalspensioner.

Tabell: Nyckeltal för den svenska ekonomin, procentuell förändring

	2021	2022	2023	2024	2025	2026
BNP	4,9	2,8	-0,6	1,4	2,4	2,6
Arbetade timmar	2,3	2,3	0,5	1,0	1,6	0,9
Arbetslöshet	8,8	7,5	8,3	8,6	8,0	7,6
Timlön, konjunkturlönestatistik	2,7	2,7	3,4	3,2	3,3	3,3
Konsumentpris, KPI	2,2	8,2	7,9	1,1	1,5	1,0
Skatteunderlag	4,3	4,8	3,6	4,4	4,3	4,0

1.2 Kommunernas ekonomi

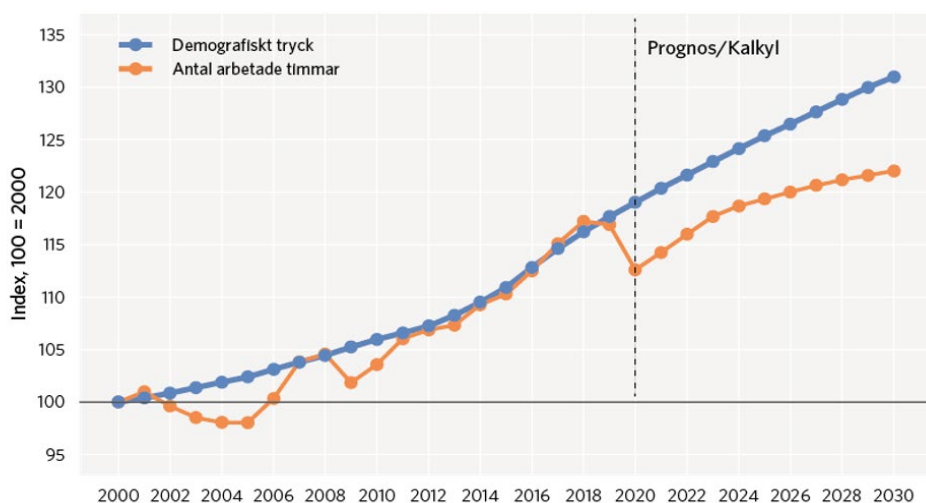
Efter flera år med starka resultat väntar nu svårare år med osäkerhet om konjunkturen och höga pensionskostnader. Skatteunderlaget ökar i relativt god takt, men urholkas av prisökningarna. SKR skriver att kommunerna försöker bromsa kostnadsutvecklingen redan 2022 och 2023 väntar såväl generella effektiviseringskrav som riktade åtgärder inom flera verksamheter. Resultaten faller och flera kommuner budgeterar med underskott med hänvisning till resultatutjämnning eller synnerliga skäl 2023. Resultatet i kommunerna 2023 beräknas till 8 miljarder kronor inklusive 3,5 miljarder i kompensation för höga elpriser. Det är lägre än på många år och motsvarar bara 1,1 procent av skatter och statsbidrag. Det innebär att ett stort antal kommuner kommer att redovisa underskott.

Pensionskostnaderna fortsätter att öka 2024. Då krävs åtgärder motsvarande 19 miljarder för att klara ett resultat på 2 procent av skatter och generella statsbidrag, som har använts som en tumregel för god ekonomisk hushållning för sektorn sammantaget.

1.2.1 Det demografiska trycket fortsätter

Den demografiska utmaningen beror något förenklat på att antalet personer i behov av välfärdstjänster ökar snabbare än antalet invånare i yrkesför ålder. Även om befolkningsprognoserna reviderats ned till följd av bland annat pandemin väntas de demografiska behoven öka snabbare än sysselsättningen. Sammantaget ökar behovet av de resurser som krävs för att upprätthålla välfärden på dagens nivå snabbare än skatteintäkterna. Kraven på kvalitet och välfärd kommer inte att minska. Det kommer att ställa krav på effektiviseringar och besparingsplaner.

Diagram: Utveckling av sysselsättning (timmar) och demografiskt tryck Källa: SKR

1.3 Styrande för kommunerna

1.3.1 God ekonomisk hushållning och ekonomi i balans

God ekonomisk hushållning och ekonomi i balans regleras i kommunallagen och innebär att kommunen måste upprätta en budget där intäkterna överstiger kostnaderna. Kommunen måste också ha reserver för att kunna möta oförutsedda kostnadsökningar, minskade intäkter och behov av ytterligare investeringar. Med god ekonomisk hushållning menas också att dagens medborgare finansierar sin egen kommunala välfärd och inte skjuter upp betalningen till kommande generationer. Kommunen har fastställt mål och riktlinjer kring god ekonomisk hushållning.

1.3.2 Information om vissa statsbidrag 2024

Utöver kommunens budget finns det en mängd statsbidrag som nämnderna ansöker/rekvirerar själva. En del bidrag är riktade och en del är generella, men det är ändå nämnderna som hanterar dem direkt och de ingår inte i kommunens budget. Ofta sker det förändringar från statens sida kring de här bidragen, vilket påverkar nämndernas planeringsförutsättningar. Nedan följer en redogörelse för några av dessa statsbidrag och de besked vi kan utläsa om dem just nu.

Från och med 2021 avsatte staten 4 miljarder kronor till äldreomsorgen i ett permanent statsbidrag. Vänersborgs kommun fick 17 mnkr under 2022 och 2023 och beräknas få det även 2024. Det är dock oklart om regler och rekvisitionsförfarande kommer att förändras inför 2024. Statens satsning på äldreomsorgslyftet/utbildning till undersköterska upphör från 2024. Statsbidragen för fler

sjuksköterskor och färre timanställda upphör också från 2024, men övergår till det generella statsbidraget/statsbidragspåsen. I budget 2024 föreslås socialnämnden få tillskottet till statsbidragspåsen, 10 mnkr. Det är dock ett tillfälligt anslag då beskeden som lämnats är att de upphör från 2025.

Det är många oklarheter kring statsbidragen till förskolan och skolan. Till exempel anges inget belopp till barnomsorgens maxtaxa i SKR:s sammanställning över riktade statsbidrag för 2024-2025. Vänersborgs kommun har tidigare fått ca 8 mnkr årligen.

Även de generella statsbidragen förändras med kort framförhållning, vilket också innebär osäkra planeringsförutsättningar.

2. BEFOLKNING

Under våren 2022 har kommunstyrelseförvaltningen tagit fram en befolkningsprognos. Den grundar sig bland annat på en ökning av bostadsbyggandet i kommunen, vilket förväntas leda till omflyttningar och inflyttningar, vilket i sin tur förväntas leda till ett växande invånarantal. Prognosen sträcker sig över tio år. Flera tabeller för olika behov är framtagna.

Nedan redovisas befolkningsförändringar i olika åldersintervall av en växande befolkning i kommunen:

Ålder	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	Förändring
0-5	2 700	2 761	2 773	2 763	2 786	2 779	2 791	2 806	2 826	2 854	2 882	7%
6-12	3 343	3 314	3 295	3 304	3 317	3 340	3 345	3 354	3 389	3 393	3 383	1%
13-15	1 463	1 472	1 489	1 507	1 483	1 454	1 445	1 472	1 442	1 443	1 459	0%
16-18	1 410	1 391	1 439	1 444	1 448	1 466	1 480	1 455	1 430	1 424	1 447	3%
19-29	4 694	4 759	4 758	4 780	4 797	4 837	4 850	4 849	4 868	4 885	4 871	4%
30-39	4 823	4 989	5 127	5 213	5 271	5 284	5 330	5 326	5 303	5 280	5 276	9%
40-49	4 452	4 386	4 382	4 393	4 425	4 499	4 534	4 637	4 757	4 840	4 914	10%
50-59	5 263	5 314	5 249	5 191	5 108	4 981	4 879	4 805	4 739	4 718	4 703	-11%
60-69	4 619	4 639	4 728	4 815	4 917	5 045	5 109	5 173	5 196	5 184	5 217	13%
70-79	4 327	4 319	4 316	4 278	4 199	4 168	4 188	4 149	4 183	4 219	4 229	-2%
80-89	2 134	2 211	2 293	2 391	2 520	2 592	2 669	2 764	2 785	2 817	2 832	33%
90-w	408	415	421	425	428	441	452	451	475	498	508	11%
Summa	39 636	39 964	40 269	40 501	40 699	40 883	41 067	41 241	41 397	41 558	41 721	5%

Prognosresultatet kan sammanfattas enligt följande:

- Antalet invånare beräknas öka varje år och sammanlagt är ökningen 2 085 personer från 2021 till 2031 eller 0,5 procent per år. Det motsvarar de senaste årens ökningstakt. De flesta åldersgrupperna ökar.
- Antalet barn och ungdomar i grupperna 0 - 15 år ökar med i genomsnitt 22 personer per år. Detta är kopplat till att prognosen är baserad på ett ökat bostadsbyggande av småhusområden under perioden.
- Stora öknings sker i de äldre åldersgrupperna. De äldsta, grupperna över 80 år, ökar kraftigt med 722 personer fram till år 2031.

3. PLANERINGSFÖRUTSÄTTNINGAR INFÖR 2024

3.1 Inriktningsmål för perioden 2023-2026

- **Våra invånare ska ha mer jämställda och jämlika förutsättningar att påverka sina liv**
- **Fler barn och unga uppnår bättre skolresultat och fullföljer sina studier**
- **Vänersborg är en ekologiskt hållbar kommun med minskad klimatpåverkan**
- **Vänersborgs kommun har en god service och hög effektivitet gentemot våra invånare och företag**
- **Våra medarbetare ska ges förutsättningar för ett friskt och hållbart arbetsliv**

Inriktningsmålen är kommunfullmäktiges övergripande viljeriktning. Nämnderna ansvarar gemensamt för att styra verksamheten mot den strategiska och övergripande riktning som kommunfullmäktige fastställt i inriktningsmålen.

Grunden för våra inriktningsmål är att:

- ▶ Fullföljda studier med gymnasieexamen är grunden för att få ett arbete.
- ▶ Människor i arbete är grunden för vår gemensamma välfärd.
- ▶ Den gemensamt finansierade välfärden ska omfatta alla och öka tryggheten och livskvalitén.
- ▶ Vi lämnar över vår natur och miljö till nästa generation i ett hållbart skick.

Fyra av våra fem inriktningsmål är kopplade till de globala målen.

Ett inriktningsmål är kopplat till Vänersborgs kommuns nationella medarbetarundersökning Hållbart Medarbetarengagemang (HME) och sjukfrånvaro.

Till inriktningsmålen hör målsättningar som uttrycker vad som ska uppnås. Målsättningar för inriktningsmålen är till övervägande del knutna till de globala målen för hållbar utveckling.

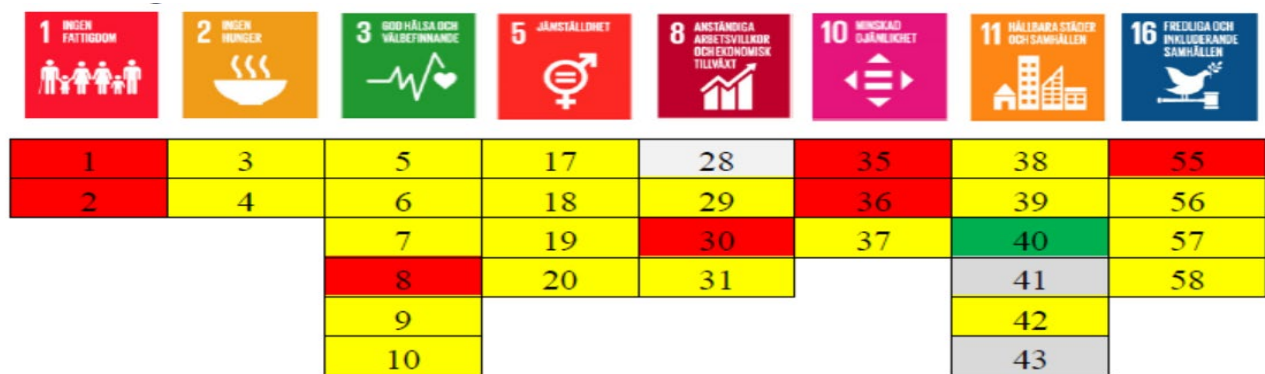
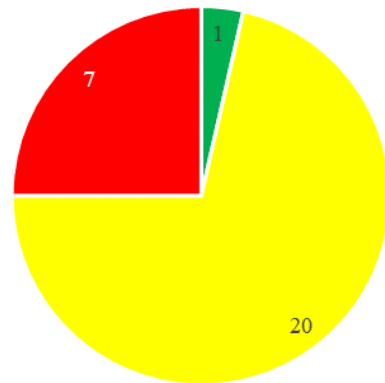
Årligen jämförs Vänersborgs resultat av genomförande av Agenda 2030 mot övriga kommuner i Sverige. Resultaten fördelas enligt en färgskala som visar hur kommunens resultat ligger i jämförelse med andra. Grön innefattar de 25 procent av kommunerna med bäst resultat, röd innefattar de 25 procent av kommunerna med sämst resultat. Gul innefattar de 50 procent av kommunerna vars resultat hamnar i mitten.

På kommande sidor framgår inriktningsmålen koppling till de globala målen liksom vilket nu läge/resultat kommunen visar för 2022. Vidare anges vilken målsättning/ambitionsnivå kommunen har för den fortsatta utvecklingen inom respektive inriktningsmål. Avslutningsvis, i avsnittet om Vision och Inriktningsmål, bifogas en lista över samtliga nyckeltal i Agenda 2030.

Våra invånare ska ha mer jämställda och jämlika förutsättningar att påverka sina liv

Våra invånare ges lika möjligheter att forma sin framtid, där lokala skillnader utifrån livssituation, boendeplats och ekonomi utjämnas. Den sociala inkluderingen medför att invånarna kan påverka och delta i samhället oavsett bakgrund, där olika insatser riktas beroende på skillnader i olika boendedelar. Kommunens verksamheter arbetar i samverkan med fler organisationer, för att minska effekterna av socioekonomiska faktorer, där ett rättighetsbaserat perspektiv ger möjlighet till utbildning, bostad och arbete

Nuläge 2022

Kommentar: Tre nyckeltal saknar färgmarkering. De avser Bruttoregionprodukt kommun (BRP), 1 000 kr/invånare, Utsläpp till luft av kväveoxider (NOx) totalt kg och Verksamhetens resultat kommun, andel av skatter och statsbidrag.

Målsättning 2023: Öka med 3 gröna och minska med 4 röda

Målsättning 2025: Öka med 5 gröna och minska med 7 röda.

Fler barn och unga uppnår bättre skolresultat och fullföljer sina studier

Barn och unga ges goda framtidsmöjligheter där skolan erbjuder individuellt stöd och förebyggande insatser med början i förskolan. Kommunens olika verksamheter arbetar för att främja faktorer som påverkar skolresultat såsom arbetsmiljö, fysiska miljöer, hemförhållanden, fritidsmöjligheter och stöd i unga år. Fullföljda studier ökar möjligheterna att välja en sysselsättning som upplevs stimulerande och att nå egenförsörjning.

Nuläge 2022

11
12
13
14
15
16

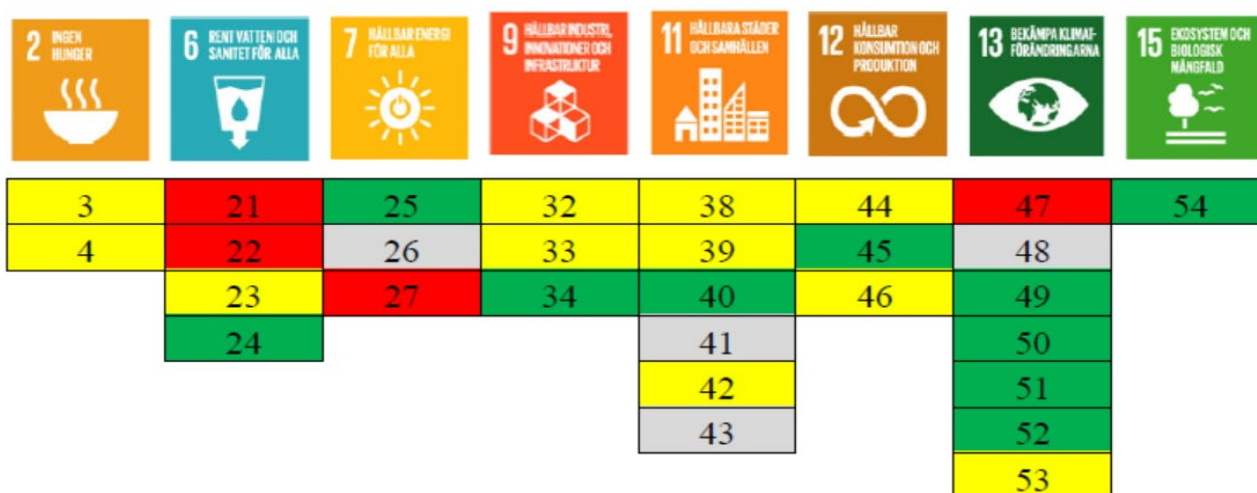
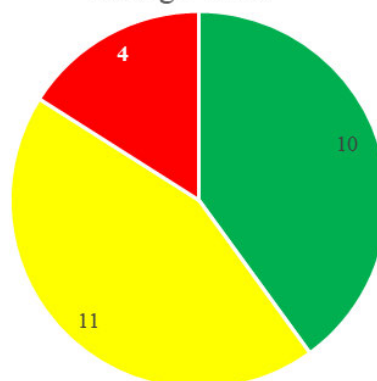
Målsättning 2023: Öka med 1 grön och minska med 1 röd

Målsättning 2025: Öka med 2 gröna och minska med 2 röda.

Vänersborg är en ekologiskt hållbar kommun med minskad klimatpåverkan

Den ekologiskt hållbara kommunen bidrar till att vårda våra resurser för nuvarande och framtida invånare. Kommunens Miljöprogram 2030 och Strategin för ett fossilfritt Vänersborg 2030 värnar om hela den geografiska kommunen, och ökad kunskap hos invånarna underlättar för klimatvänliga val. Nya klimatsmarta lösningar och teknisk innovation leder till minskad miljöpåverkan såsom fossiloberoende, hållbar konsumtion, upphandling och inköp. Miljöperspektivet beaktas vid kommunens beslutsfattande och olika former av samverkan.

Nuläge 2022

Kommentar: Nyckeltal Fjärrvärmeproduktion av förnybara energikällor inom det geografiska området, andel (procent) saknar siffror. Utsläpp till luft av kväveoxider (NOx) totalt kg samt Utsläpp till luft av växthusgaser totalt ton CO2-ekv saknar färgmarkering.

Målsättning 2023: Öka med 3 gröna och minska med 1 röd.

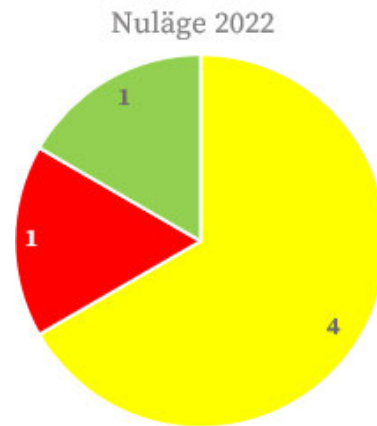
Målsättning 2025: Öka med 5 gröna och minska med 3 röda.

Vänersborgs kommun har en god service och hög effektivitet gentemot våra invånare och företag

Företag i Vänersborgs kommun möts av ett gott bemötande och en hög tillgänglighet där kommunens verksamheter håller en god kvalitet. Det är enkelt att få kontakt med kommunen, och den digitala servicen leder till mer effektiva flöden inom och mellan olika förvaltningar. Företag i kommunen ges möjligheter att expandera, där kommunen kan bistå med tillgänglig mark och lokaler när nya och befintliga företag vill verka och etablera sig i kommunen. Våra invånare är nöjda med den välfärd vi levererar. Kvalificerad personal leder till en god kvalitet i våra verksamheter, där innovation och teknik bidrar till att effektiviteten är hög.

		28	32
		29	33
		30	34
		31	

Kommentar: Nyckeltalet Bruttoregionprodukt, kommun (BRP), 1000 kr/invånare saknar färgmarkering

Målsättning 2023: Öka med 1 grön och minska med 1 röd.

Målsättning 2025: Öka med 2 gröna och minska med 1 röd.

Våra medarbetare ska ges förutsättningar för ett friskt och hållbart arbetsliv

Vi ska ha en arbetsmiljö som ger förutsättningar för ett friskt och hållbart arbetsliv.

I Vänersborgs kommun ska medarbetarna vara delaktiga och ha förståelse för sina uppdrag och sina roller. För att få en engagerad personal krävs

ett tryggt och stabilt ledarskap som når ut till samtliga medarbetare i vår kommun. Personalpolicyn och samverkansavtalet med de fackliga organisationerna ska vara grunden i arbetet.

Nyckeltal	Nuläge 2022	Målsättning 2023	Målsättning 2025
- Medarbetarengagemang (HME) kommunens totalindex	78	79	Riksnitt*
- Sjukfrånvaro	10 % (2021)	9%	8,2%

*Alla kommunens ovägda medel

Lista över samtliga nyckeltal i Agenda 2030:

Agenda 2030 mål	Nummer	Nyckeltal
1	1	Invånare 0–19 år i ekonomiskt utsatta hushåll, andel (%)
	2	Vuxna biståndsmottagare med långvarigt ekonomiskt bistånd, andel (%) av befolkningen
2	3	Invånare med fetma, andel (%)
	4	Ekologiskt odlad åkermark, andel (%)
3	5	Invånare med bra självskattat hälsotillstånd, andel (%)
	6	Medellivslängd kvinnor, år
	7	Medellivslängd män, år
	8	Invånare 16–84 år med gott psykiskt välbefinnande, andel (%)
	9	Fallskador bland personer 65+, 3-årsrm, antal/100 000 inv
	10	Antibiotikaförsäljning, recept/1000 inv
4	11	Barn 1–5 år inskrivna i förskola, andel (%)
	12	Elever i åk 9 som är behöriga till yrkesprogram, hemkommun, andel (%)
	13	Elever i åk 9: Jag känner mig trygg i skolan, positiva svar, andel (%) (-2021)
	14	Gymnasieelever med examen inom 4 år, hemkommun, andel (%)
	15	Ungdomar som är etablerade på arbetsmarknaden eller studerar 2 år efter fullföljd gymnasieutbildning, hemkommun, andel (%)
	16	Invånare 25–64 år med eftergymnasial utbildning, andel (%)
5	17	Heltidsarbetande månadsavlönade, kommun, andel (%)
	18	Föräldrapenningdagar som tas ut av män, andel av antal dagar (%)
	19	Tillfälliga föräldrapenningdagar (VAB) som tas ut av män, andel av antal dagar (%)
	20	Kvinnors mediannettoinkomst som andel av mäns mediannettoinkomst, andel (%)
6	21	Vattentäkter med vattenskyddsområde, andel (%)
	22	Sjöar med god ekologisk status, andel (%)
	23	Vattendrag med god ekologisk status, andel (%)
	24	Grundvattenförekomster med god kemisk och kvantitativ status, andel (%)
7	25	Elavbrott, genomsnittlig avbrottstid per kund (SAIDI), minuter/kund
	26	Fjärrvärmeproduktion av förnybara energikällor inom det geografiska området, andel (%)
	27	Slutanvändning av energi totalt inom det geografiska området, MWh/inv
8	28	Bruttoregionprodukt, kommun (BRP), 1000 kr/invånare
	29	Invånare 17–24 år som varken arbetar eller studerar, andel (%)
	30	Långtidsarbetslöshet 25–64 år, årsmedelvärde, andel (%) av bef.
	31	Förvärvsarbetande invånare 20–64 år, andel (%)
9	32	Tillgång till bredband om minst 100 Mbit/s, andel (%)
	33	Företagsklimat enl. ÖJ (Insikt) - Totalt, NKI
	34	Befolkning i kollektivtrafiknära läge, andel (%)
10	35	Invånare 16–84 år med avsaknad av tillit till andra, andel (%)
	36	Förvärvsarbetande skyddsbehövande och anhöriga (flyktingar) 20–64 år, vistelsetid 4–6 år, andel (%)
	37	Brukarbedömning daglig verksamhet LSS - Brukaren får bestämma om saker som är viktiga, andel (%)
11	38	Demografisk försörjningskvot
	39	Trångboddhet i flerbostadshus, enligt norm 2, andel (%)
	40	Utsläpp till luft av kväveoxider (NOx), totalt, kg/inv
	41	Utsläpp till luft av kväveoxider (NOx), totalt, kg
	42	Utsläpp till luft av PM2.5 (partiklar <2.5 mikrom), kg/inv
	43	Utsläpp till luft av PM2.5 (partiklar <2.5 mikrom), kg
12	44	Insamlat kommunalt avfall totalt, kg/invånare (justerat)
	45	Hushållsavfall som samlats in för materialåtervinning, inkl. biologisk behandling, andel (%)
	46	Ekologiska livsmedel i kommunens verksamhet, andel (%)

Fortsättning Lista över samtliga nyckeltal i Agenda 2030:

13	47	Utsläpp till luft av växthusgaser totalt, ton CO2-ekv/inv.
	48	Utsläpp till luft av växthusgaser totalt, ton CO2-ekv
	49	Miljöbilar i kommunorganisationen, andel (%) (-2020)
	50	Miljöbilar, andel av totalt antal bilar i det geografiska området, (%) (-2020)
	51	Fossiloberoende personbilar, andel av totalt antal bilar i det geografiska området (%)
	52	Fossiloberoende fordon i kommunorganisationen, andel (%)
	53	Genomsnittlig körsträcka med personbil, mil/inv
15	54	Skyddad natur totalt, andel (%)
16	55	Invånare 16–84 år som avstår från att gå ut ensam, andel (%)
	56	Anmälda våldsbrott, antal/100 000 inv
	57	Förstagångsväljare som röstade i senaste kommunfullmäktigevalet, andel (%)
	58	Verksamhetens resultat kommun, andel (%) av skatter och statsbidrag

3.2 Anvisningar till förväntade resultat

Förväntade resultat är det som förväntas åstadkommas, erhållas eller uppnås inom varje nämnd inom den budgetram som kommunfullmäktige fastställt.

Den politiska plattformen med de fyra grundpelarna och inriktningsmålen koppling till de globala målen är utgångspunkten. Nämnderna preciserar fullmäktiges inriktningsmål i förväntade resultat utifrån nämndens ansvarsområde.

- Ambitionen på de förväntade resultaten formuleras kvantitativt i form av målvärden (vad som ska uppnås) utifrån inriktningsmålen.
- Strategiska uppdrag för MRP-perioden (vad som ska genomföras) utifrån inriktningsmålen.
- Komplettera med förväntade resultat för grunduppdragets kvalitet, i det fall inriktningsmålen inte omfattar nämndens uppdrag.

3.3 Riktlinjer för ekonomin och god ekonomisk hushållning

Vänerns kommun har fastställt finansiella mål och riktlinjer för verksamheten för god ekonomisk hushållning. Verksamhetsmålen är också kommunens inriktningsmål för ekonomin. God ekonomisk hushållning innebär att såväl kommunens finansiella som verksamhetsmässiga mål uppnås samt att riktlinjerna följs.

Förslag om finansiella mål och riktlinjer för god ekonomisk hushållning läggs till kommunfullmäktige i samband med förslag om mål- och resursplan 2024-2026 i juni 2023. Kommunfullmäktiges riktlinjer i mål- och resursplan 2023-2025 framgår i bilaga 3.

3.4 Krav på god ekonomisk hushållning - ekonomisk balans

Enligt kommunallagen ställs det krav på att kommunerna ska ha god ekonomisk hushållning och redovisa ekonomisk balans. Föreskrifterna i kommunallagen om balanskrav innebär i korthet att årsbudgeten *ska upprättas så att intäkterna överstiger kostnaderna*.

Kommunen kan fastställa en budget som inte är i balans, om det föreligger synnerliga skäl. Om årets resultat i årsredovisningen är mindre än noll kronor, ska det negativa resultatet regleras och det egna kapitalet återställas senast tre år efter att det negativa resultatet uppkommit. Vid underskott ska en åtgärdsplan upprättas som anger hur det egna kapitalet ska återställas. Fullmäktige har möjlighet att besluta att inte reglera ett negativt resultat, om det uppkommit till följd av orealiserade förluster i värdepapper.

Regelverket kring balanskravet kan öppna upp för möjligheten att utjämna intäkter över tid genom en resultatutjämningsreserv. Vänersborgs kommuns riktlinjer för den kommunala resultatutjämningsreserven innebär att avsättning till resultatutjämningsreserv sker årligen enligt den maximala nivå som stadgas i kommunallagen. Resultatutjämningsreservens storlek maximeras till 50 mnkr och den kan disponeras i samband med budget/bokslut för att täcka underskott som uppstått på grund av lågkonjunktur. Kommunstyrelsen lämnar förslag antingen till kommunfullmäktige i årsredovisningen eller i budgetanvisningarna avseende avsättning och eventuell disposition av resultatutjämningsreserv.

3.5 Bokslut 2022 och budget 2023

I 2022 års preliminära bokslut redovisas en förbättring av eget kapital med 180 mnkr, vilket är 135 mnkr bättre än budget. Nämndernas resultat är sammanlagt 40 mnkr bättre än budget, skatteintäkter och generella statsbidrag visar överskott om 75 mnkr, centralt budgeterade verksamhetskostnader 15 mnkr och finansnettot 5 mnkr bättre än budget.

I 2023 års mål- och resursplan är resultatet budgeterat till +5 mnkr. För att uppnå 2-% målet ska resultatet vara minst 57 mnkr. Soliditeten (inklusive kommunens hela pensionsåtagande) är 2023 budgeterad till 24 procent, vilket är lägre än 2022. Det innebär att målet om förbättrad soliditet inte uppnås 2023.

Nämndernas budgetramar justerades i budget 2023. Medel för att finansiera effekter av 2023 års löneavtal budgeterades centralt. Ettårsanslagen från budget 2022 togs bort. Nämndernas ramar har justerats för höjda arbetsgivaravgifter, internräntor och hyror (som en konsekvens av införandet av komponentredovisning). I övrigt justerades nämndernas budgetramar 2023 sammantaget med +51 mnkr enligt följande: Barn- och utbildningsnämnden +30 mnkr, kommunstyrelsen +7 mnkr, kultur- och fritidsnämnden +4 mnkr, samhällsbyggnadsnämnden +1 mnkr och socialnämnden +4 mnkr.

3.6 Hantering av kommunens pensionsåtagande

Kommunerna redovisar pensionskostnaderna enligt den s.k. blandmodellen, vilket i korthet innebär att:

- Pensionsskulden, intjänad t.o.m. 1997-12-31, redovisas som en ansvarsförbindelse.
- Från och med 1998 redovisas intjänad pension inklusive löneskatt som en avsättning i balansräkningen respektive, kostnad i resultaträkningen och ränteuppräknas.
- Sedan 2006-01-01 gäller pensionsavtalen KAP-KL/AKAP-KL. Jämfört med det tidigare pensionsavtalet ökar den avgiftsbestämda delen och den förmånsbestämda delen minskar. Avtalets förmånsbestämda del är nu kopplad till inkomstbasbeloppet. Det innebär att den är förankrad till löneutvecklingen i ekonomin och har samma "golv" som "taket" i det allmänna pensionssystemet.
- Från och med 2023-01-01 gäller AKAP-KR för anställda inom kommunerna och ersätter AKAP-KL. Vissa anställda fortsätter att omfattas av KAP-KL.

3.7 Ekonomiska förutsättningar inför budget 2024-2026

Inför arbetet med budget 2024 har gällande mål- och resursplan stämts av mot SKR:s och Konjunkturinstitutets prognoser över förväntad utveckling av skatteunderlaget. Bedömningen av inkomstutvecklingen har sedan kompletterats med uppdaterade bedömningar över såväl inflation som lönekostnadsutveckling. Av tabellen nedan framgår övergripande förutsättningar för den ekonomiska utvecklingen som budgetanvisningarna för planperioden 2024-2026 nu baserar sig på.

Tabell: Ekonomiska förutsättningar inför 2024

Underlag	2022	2023	2024	2025	2026
Skatteberäkning	4,8%	3,6%	4,4%	4,3%	4,0%
Inflationskompens.	1,5%	1,9%	1,7%	1,5%	1,9%
Internränta	1,0%	2,0%	2,0%	2,0%	2,0%

- Skatteintäkternas/generella statsbidrags uppräknings mellan åren baserar sig på en prognos från SKR 2022-12-15.
- Inflationen prognostiseras till 1,7 procent utifrån konjunkturinstitutets prognos. I ramarna för 2024 har kostnadsbudgeten liksom intäktsbudgeten för respektive nämnd räknats upp med 1,7 procent.
- Löneutvecklingen under 2024 prognostiseras till 61 mnkr. Under 2023 beräknas löneutvecklingen till 76 mnkr. Nämndernas budgetramar inför 2024 är baserade på 2022 års lönenivå. Dessa får senare kompletteras med tillkommande kostnader för löneavtal under 2023-2024 inom ramen för centralt avsatta budgetmedel i mål- och resursplan.
- Internräntan är oförändrad 2,0 procent i ramsättningen.
- Personalomkostnadspålägget är oförändrat 44,53 procent.

3.8 Nämndernas nettobudgetramar inför 2024

I början av februari hade budgetberedningen två dagars överläggningar med nämndernas presidier. Den första dagen var även fackliga företrädare inbjudna. Vid presidieöverläggningarna den första dagen utbyttes information om bokslut 2022, budget 2023 och budgetförutsättningar inför 2024. Dag två skedde en uppdragsdialog med utgångspunkt i kommunens omvärldsanalys och utmaningar. Syftet med dagarna var att ge en helhetsbild och ett gemensamt underlag inför arbetet med mål- och resursplan 2024-2026.

Som en konsekvens av införandet av **komponentredovisning** i budget 2019 ökar samhällsbyggnadsnämndens kapitalkostnader för fastighetsunderhåll. De förhyrande nämnderna kompenseras därför med sammanlagt 800 tkr för höjda hyror. Även kostnaden för underhåll av gator ökar och samhällsbyggnadsnämnden kompenseras för höjningen med 200 tkr. Motsvarande justering gjordes från och med budget 2019 då komponentredovisning infördes, och kommer att göras även i budget för kommande år.

Staten har **justerat de generella statsbidragen** i anslaget för kommunalekonomisk utjämning enligt den s.k. finansieringsprincipen. Principen innebär att kommuner och regioner inte ska behöva höja skatten eller prioritera om annan verksamhet för att finansiera nya statliga uppgifter. Kommunens s.k. statsbidragspåse justeras med sammanlagt 9 377 tkr netto i budget 2024, vilket fördelas till de nämnder som är berörda av de nya eller minskade uppdragen vilket redovisas på sidan 15:

Justeringar i statsbidragspåsen 2024	Tkr
Barn- och utbildningsnämnden:	-146
-utökad undervisningstid	5
-deltagande i förskola	161
-stärkta skolbibliotek	-80
-extra studiestöd utökad lovskola	5
-nationella prov	-477
-likvärdighetsbidrag	240

Justeringar i statsbidragspåsen 2024	Tkr
Kommunstyrelsen:	682
-kommuner mot brott	442
-grundläggande behörighet yrkesprogram	240

Justeringar i statsbidragspåsen 2024	Tkr
Socialnämnden:	8 841
-föräldrastödsprogram	-756
-stärkt rätt till assistans	-724
-äldreomsorg, tillfälligt tillskott under 2024	10 321

Mot bakgrund av KSAU:s budgetberedning justeras nämndernas budgetramar enligt följande:

Barn- och utbildningsnämndens budgetram 2024 fastställs till 955 856 tkr. Jämfört med budget 2023 har följande justeringar gjorts: Inflationskompensationen ökar ramen med 5 136 tkr. För höjda hyreskostnader (till följd av fastighetsunderhåll) tillförs 536 tkr. Budget om 3 819 tkr, för del av hyra idrottshallar, överförs till kultur- och fritidsnämnden. Från samhällsbyggnadsnämnden omfördelas 132 tkr för hyra av skolkök. För ökade kostnader för Holmängenskolan tillförs 2 700 tkr. Ramen minskas med 146 tkr då de generella statsbidragen i statsbidragspåsen justeras ned med motsvarande summa.

Byggnadsnämndens budgetram 2024 fastställs till 19 561 tkr. Inflationsuppräknningen minskar ramen med 123 tkr.

Kommunfullmäktiges budgetram 2024 fastställs till 2 542 tkr. Inflationsuppräknningen tillför ramen 13 tkr.

Kommunstyrelsens budgetram 2024 fastställs till 447 540 tkr. Jämfört med budget 2023 har följande justeringar gjorts: Inflationskompensationen ökar ramen med 6 105 tkr. Ramen utökas med 682 tkr för utökade verksamheter som följer av statens justeringar i de generella statsbidragen/statsbidragspåsen. Då kommunstyrelsen ingått partnerskap med brottsofferjouren (IOP) från 2023 utökas ramen med 35 tkr och 45 tkr omfördelas från socialnämndens budget.

Kultur- och fritidsnämndens budgetram 2024 fastställs till 133 740 tkr. Jämfört med budget 2023 har följande justeringar gjorts: Inflationskompensationen ökar ramen med 1 165 tkr. För höjda hyreskostnader (till följd av fastighetsunderhåll) tillförs 217 tkr. Från barn- och utbildningsnämnden omfördelas 3 819 tkr för del av hyra för idrottshallar. 400 tkr tillförs för samlingsförvaltning med Västra Götalandsregionen, VGR.

Miljö- och hälsoskyddsnämndens budgetram 2024 fastställs till 11 013 tkr. Jämfört med budget 2023 har ramen minskats med 37 tkr för inflationsuppräknning.

Revisionens budgetram 2024 fastställs till 1 561 tkr. Inflationskompensationen ökar ramen med 17 tkr. **Kommunfullmäktiges presidium** har att bereda och inkomma med eventuella förslag till budgetberedningen avseende revisionens budget, senast den 17 april 2023.

Samhällsbyggnadsnämndens budgetram 2024 fastställs till 90 949 tkr. Jämfört med budget 2023 har följande justeringar gjorts: Inflationskompensationen ökar ramen med 252 tkr. För höjda hyreskostnader (till följd av fastighetsunderhåll) tillförs 47 tkr. Gatuenheten tillförs 200 tkr för utökad kapitalkostnad kopplad till komponentredovisningen samt 500 tkr för utökad beläggningsunderhåll. Då internräntan justerades upp 2023 utökas ramen med 1 232 tkr för Öxnereds skola. Till barn- och utbildningsnämnden omfördelas 132 tkr för hyra av skolkök.

Budgetanvisningar för 2024

Socialnämndens budgetram 2024 fastställs till 1 130 455 tkr. Inflationskompensationen ökar ramen med 4 003 tkr. Socialnämnden tillförs netto 8 841 tkr för utökade verksamheter som följer av statens tillskott i de generella statsbidragen/statsbidragspåsen. Beloppet består av både tillskott och avdrag av nämndens ram. I tillskottet till statsbidragspåsen ingår en tillfällig utökning under 2024 till äldreomsorgen om 10 317 tkr. Det innebär att den delen är ett ettårsanslag till socialnämnden. Till kommunstyrelsen omfördelas 45 tkr till partnerskap med brottsofferjouren (IOP).

Valnämndens budgetram 2024 fastställs till 2 210 tkr. Då det är val till EU-parlamentet under 2024 tillförs nämnden ett tillfälligt anslag om 1 500 tkr. Inflationskompensationen ökar ramen med 10 tkr.

Överförmyndarnämndens budgetram 2024 fastställs till 5 779 tkr. Inflationskompensationen ökar ramen med 10 tkr.

Av Bilaga 1 framgår hur nämndernas nettobudgetramar förändras.

Sammanfattning av nämndernas budgetramar 2024:

(inklusive justeringar enligt ovan)

Nettoanslag, tkr	Budget 2024	Andel %	MRP 2023	Andel %
Barn- och utbildningsnämnden	955 856	34%	951 317	34%
Byggnadsnämnden	19 561	1%	19 684	1%
Kommunfullmäktige	2 542	0%	2 529	0%
Kommunstyrelsen	447 540	16%	440 672	16%
Kultur- och fritidsnämnden	133 740	5%	128 139	5%
Miljö- och hälsoskyddsnämnden	11 013	0%	11 050	0%
Revisionen	1 561	0%	1 544	0%
Samhällsbyggnadsnämnden	90 949	3%	88 850	3%
Socialnämnden	1 130 455	40%	1 117 656	40%
Valnämnden	2 210	0%	700	0%
Överförmyndarnämnden	5 779	0%	5 769	0%
Totalt, nämnderna	2 801 206	100,0%	2 767 910	100,0%

* MRP 2023 inkluderar kompensation för lönerrevision 2022

I tabellen ovan jämförs budget 2024 per nämnd med den budget som fastställdes i mål- och resursplan 2023-2025 per nämnd.

Samtliga nämnder ansvarar för driftkostnader/kapitalkostnader som följer av nämndens investeringar. Några opåverkbara kostnader finns inte. I de fall kommunstyrelsen av näringspolitiska skäl föreslår investeringar som får konsekvenser för driftkostnaderna för samhällsbyggnadsnämnden, har kommunstyrelsen ett medansvar för att budgettäckning sker.

Anslagsredovisningen för driftbudgeten avser den verksamhetsnivå som framgår i bilaga 2. Dock vill kommunstyrelsen även i fortsättningen ha möjlighet att följa vad förskola respektive grundskola respektive särskola kostar inom barn- och utbildningsnämnden. För kultur- och fritidsnämnden vill kommunstyrelsen följa kostnaderna för administration och nämnd respektive kultur respektive fritid. Det innebär att dessa verksamheter ska särredovisas i mål- och resursplan, årsredovisning samt delårsrapporter. I övrigt ges nämnderna delegation att om nödvändigt under löpande år flytta budget mellan anslagsredovisningsnivåerna i driftbudgeten.

Kostnader för löneavtal 2023 och 2024 budgeteras centralt.

Budgetanvisningar för 2024

3.9 Investeringsbudget 2024-2026

Investeringsbudgeten omfattar tre år, och innehåller budget för innevarande år (2024) och en plan för de två kommande åren (2025-2026). Anslagsbindningen gäller på projektnivå och ska budgeteras per anslagsredovisningsnivå.

3.9.1 Investeringsramar

Nämndernas investeringsramar motsvaras av mål- och resursplan 2023-2025. För fastighetsinvesteringar beslutade kommunstyrelsen 2023-01-25 § 4 att överlämna lokalförsörjningsunderlaget 2024-2033 till samtliga nämnder att använda som underlag i arbetet med mål- och resursplan 2024-2026.

För planens första år, budget 2024 (i mål- och resursplan 2023-2025), är det endast i undantagsfall som nya objekt kan föreslås då kommunens investeringsbudget är omfattande och utrymmet för att finansiera nya investeringar (driftkostnaden) är den hyrande nämndens ansvar. Alternativet är att nämnden stryker eller flyttar fram planerade investeringar i tiden, till förmån för nya förslag.

Det finansiella investeringsmålet säger att årets investeringar (exkl. VA/renhållning) maximalt ska motsvara 7 procent av skatter och generella statsbidrag. I ramen för budget 2024 motsvarar det 210 mnkr, varav fastighetsinvesteringarnas andel kan beräknas till maximalt 138 mnkr. Det har samhällsbyggnadsnämnden att förhålla sig till i sitt förslag om fastighetsinvesteringar.

3.9.2 Fastighetsinvesteringar

Nämnderna ska lämna förslag om fastighetsinvesteringar till samhällsbyggnadsnämnden som sen har i uppdrag att föreslå fastighetsinvesteringar till budgetberedningen. Det innebär att samhällsbyggnadsnämnden ansvarar för att ramen för fastighetsinvesteringar hålls och att det samlade förslaget inte överskrider kommunens finansiella mål om fastighetsinvesteringar. Samhällsbyggnadsnämnden ansvarar också för att förslagen är realistiskt kalkylerade i pengar och tid så långt det är möjligt.

Investeringar i fastigheter, anläggningar och mark ska anges per objekt/projekt och *preciseras ytterligare i tiden*. Vilken månad under året beräknas investeringen påbörjas och vilken månad beräknas den avslutas. Totalkostnaden för respektive projekt ska också framgå. Det gäller för investeringsobjekt över 1 mnkr. Det gäller inte inventarier.

För fastighetsinvesteringar finns en av kommunstyrelsen fastslagen beslutsprocess, lokalanskaffningsprocessen, som ska följas vid nybyggnadsprojekt samt om- och tillbyggnadsprojekt som överstiger 25 prisbasbelopp (Riktlinjer för lokalförsörjning KS 2020-03-25 § 56). Vid precisering av när investeringen ska påbörjas måste hänsyn tas till att flera steg i lokalanskaffningsprocessen ska hinna genomföras innan projekteringen får påbörjas. Att investeringsmedel beviljas är en förutsättning för att kommunstyrelsen ska kunna fatta beslut om projektering och byggnation i egen regi.

3.9.3 Konsekvenser för driftbudgeten

Nämnderna ska beskriva vilka konsekvenser som investeringar får på driftbudgeten och hur de ryms inom befintlig budgetram.

3.9.4 Tilläggsanslag i investeringsbudget 2023

Samhällsbyggnadsförvaltningen har lämnat förslag till samhällsbyggnadsnämnden om tilläggsanslag och omfördelning av befintlig budget i investeringsbudget 2023 med 31 mnkr.

Det avser pågående projekt som inte hann slutföras under 2022. Mål- och resursplan 2023 innehåller investerings- och exploateringsbudget om 485 mnkr. Under hösten 2022 beslutade kommunfullmäktige att avsätta ytterligare 16 mnkr till projektet Holmängenskolan. Sammantaget uppgår då investeringsbudget 2023 till 532 mnkr. Eftersom det är en hög budget kan det bli nödvändigt att flytta fram projekt i budget 2023 till kommande år. Besluten kan komma att påverka budgetprocessen kring investeringarna.

3.10 Direktiv

3.10.1 Budgetförslag inom ram

Nämnderna ska fatta beslut om och presentera sina budgetförslag inom ram med beskrivning om åtgärder och konsekvenser för att nå dessa. I anslutning till arbetet med mål- och resursplan kommer budgetberedningen att följa upp nämndernas ramanpassningsarbete i dialog med nämndernas presidier.

3.10.2 Bruttobudgetering

Nämnderna ska budgetera intäkter och kostnader. Verksamhet som finansieras av kalkylerade statsbidrag ska budgeteras på både intäktssidan och kostnadssidan.

3.10.3 Investeringar

Kommunstyrelsens budgetberedning konstaterar att det ekonomiska utrymmet för att finansiera driftkostnadskonsekvenser av nämndernas nyinvesteringar är respektive nämnds ansvar. Nämnderna uppmanas därför att i anslutning till arbetet med mål- och resursplan ifrågasätta och om möjligt minska redan planerade investeringsnivåer, samt visa stor återhållsamhet vad gäller att föra fram nya investeringsprojekt.

3.10.4 Specialdestinerade statsbidrag

Respektive nämnd har i uppgift att bevaka vilka eventuella specialdestinerade statsbidrag som finns att söka. Dessa ska budgeteras som intäkt och som kostnad.

3.10.5 Internprissättning

Prisjustering ska utgå från den löne- och priskompensation som fastställs i budgetförutsättningarna samt övriga generella förutsättningar avseende intern ränta samt personalomkostnadspålägg. I övrigt hänvisas till de av kommunstyrelsen beslutade riktlinjerna kring intern försäljning.

3.11 Resultatkalkyl 2024-2026

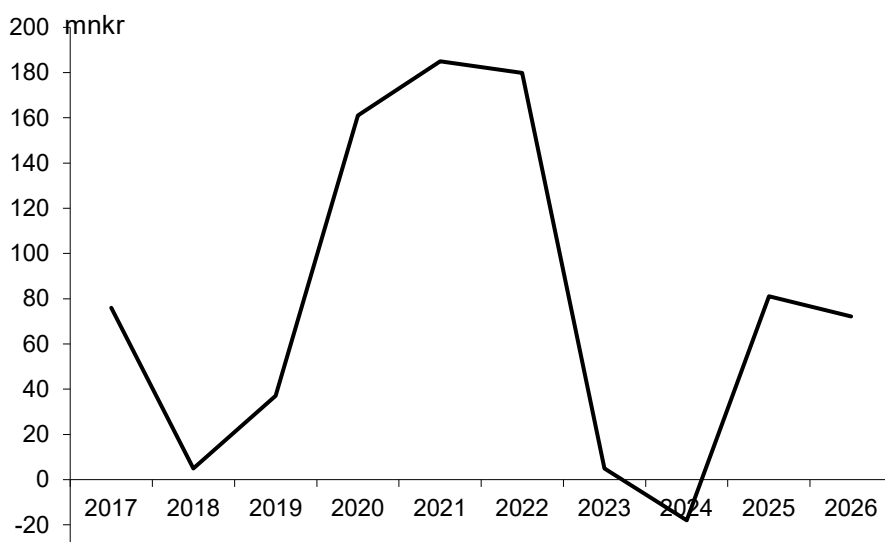
Av tabellen framgår en resultaträkning för 2022 års preliminära bokslut, 2023 års beslutade resultatbudget samt en resultatkalkyl för 2024-2026.

Tabell: Resultaträkningsplan 2022-2026

Resultatbudget, mnkr	Prel. Bokslut 2022	Budget 2023	Budget 2024	Budget 2025	Budget 2026
Verksamhetens nettodriftskostnader	-2 366	-2 496	-2 836	-2 843	-2 938
Avskrivningar	-117	-114	-126	-128	-131
Verksamhetens nettokostnader	-2 638	-2 838	-2 963	-2 971	-3 069
Skatteintäkter	2 009	2 045	2 130	2 222	2 310
Generella statsbidrag och utjämning	810	823	869	871	881
Verksamhetens resultat	182	30	36	122	122
Finansiella intäkter	9	6	4	4	4
Finansiella kostnader	-11	-31	-58	-44	-54
Resultat före extraordinära poster	180	5	-18	81	72
Extraordinära poster	0	0	0	0	0
Årets resultat	180	5	-18	81	72

Från och med budget 2019 ingår 23 mnkr i resultaten som avser komponentredovisningen.

Diagram: Resultatutveckling per år, 2017-2026 (förändring av eget kapital)

Resultatutvecklingen har under perioden 2019-2022 varit positiv. De tre senaste åren (2020-2022) har resultaten varit rekordhöga, mellan 161 mnkr och 185 mnkr. 2017 var resultaten +59 mnkr för att 2018 sjunka rejält till endast +5 mnkr. 2019 återhämtade sig resultatet till +37 mnkr.

I bokslut 2022 visade kommunen återigen ett högt resultat, +180 mnkr. Nämnderna visade ett sammanlagt överskott om 40 mnkr där kommunstyrelsen stod för 22 mnkr, samhällsbyggnadsnämnden 18 mnkr, barn- och utbildningsnämnden 2 mnkr och överförmyndarnämnden 1 mnkr. Socialnämnden visade underskott om 4 mnkr. Övriga nämnder visade sammantaget plus mij+0. I budget 2023 är resultatet budgeterat till +5 mnkr.

2024 förväntas resultatet göra en rejäl dip till -18 mnkr för att 2025 och 2026 öka till +81 mnkr respektive +72 mnkr. De låga resultaten i budget 2023 och 2024 är kopplade till den höga inflationen som driver upp pensionskostnaderna. De förbättrade resultaten 2025 och 2026 förutsätter att inflationen sjunker under Riksbankens inflationsmål om 2 procent för 2024.

3.12 Disposition av resultatutjämningsreserv

Enligt kommunallagen får en kommun reservera medel till en resultatutjämningsreserv (RUR) som får användas för att utjämna intäkter över en konjunkturcykel. Kommunen måste besluta om hur reserven ska hanteras och hanteringen ska framgå av de riktlinjer för god ekonomisk hushållning som fullmäktige ska besluta om.

Vänersborgs kommun har sammanlagt reserverat 50 mnkr i en resultatutjämningsreserv i samband med tidigare års bokslut. Enligt kommunens riktlinjer kan RUR disponeras i samband med budget/bokslut för att täcka underskott som uppstått på grund av lågkonjunktur. RUR har maximerats till 50 mnkr. Arbetsgången för hantering av RUR är att kommunstyrelsen lämnar förslag antingen till kommunfullmäktige i årsredovisningen eller i budgetanvisningarna avseende avsättning och eventuell disposition av resultatutjämningsreserven.

I förslaget till Anvisningar med ramar för budget 2024 och ekonomisk plan för 2025-2026 konstateras att de ekonomiska förutsättningarna försämrats under 2024. Enligt SKR går Sverige in i en lågkonjunktur 2023 med negativ tillväxt, minskad efterfrågan av arbetskraft och stigande arbetslöshet. Det ligger till grund för att kommunens budgeterade resultat 2024 inte uppnår balanskravet. Det är bland annat pensionskostnaderna som fortsätter stiga då inflationen prognostiseras vara hög även under 2023, vilket är grunden för beräkningen av pensionskostnaderna 2024. Från och med 2024 prognostiseras en lägre inflationsutveckling, vilket gör att kostnaden för pensionerna minskar och resultaten för de kommande två åren i den ekonomiska planen, 2025 och 2026, är betydligt bättre. Båda åren uppnås kommunens finansiella mål om 2 procent av skatter och generella statsbidrag utifrån SKR:s prognoser om inflation m.m. De låga resultaten i budget 2023 och 2024 är kopplade till den höga inflationen som driver upp pensionskostnaderna. De förbättrade resultaten 2025 och 2026 förutsätter att inflationen för 2024 sjunker under Riksbankens inflationsmål om 2 procent.

Mot bakgrund av den skiftande konjunkturen bedöms det rimligt att disponera medel ur den kommunala utjämningsreserven år 2024 för att utjämna resultaten och därmed inte behöva sätta in ytterst kännbara åtgärder i verksamheterna inför ett enskilt år, 2024. Det är dock viktigt att vara återhållsam och försiktig med att disponera medel ur RUR då SKR anger att prognosen för perioden 2024-2026 är ytterst osäker och egentligen kan betraktas som en kalkyl.

Kommunstyrelsen föreslår i särskilt ärende att kommunfullmäktige ger kommunstyrelsen mandat att ianspråkta avsatta medel ur kommunens resultatutjämningsreserv vid upprättande av förslag till budget för år 2024. Kommunstyrelsen förutsätts hantera frågan med stor återhållsamhet och försiktighet.

4. ÖVRIGA ANVISNINGAR

4.1 Driftbudget

Liksom föregående år, 2023, svarar respektive nämnd själv för att ta fram den information som behövs för ett fungerande budgetarbete. Som stöd för arbetet finns budgetrutiner i ekonomisystemet Raindance.

Den detaljbudget som bildar underlag för nämndens budgetförslag inför 2024 registreras i budgetmodulen i ekonomisystemet. Lägsta nivå för inrapportering är **ansvar, konto, verksamhet och motpart**. Där det krävs uppföljning på enhetsnivå ska även objektskoden **enhet** användas. All budgetinrapportering sker i kronor. Ekonomikontoret kan komma att utfärda ytterligare anvisningar om detta. Interna poster ska stämmas av både inom respektive nämnd och mellan nämnder så att kostnader och intäkter visar netto noll.

Av inrapporterad budget på kontonivå (med motpart) ska följande framgå:

Intäkter: Statsbidrag, taxor och övriga intäkter.

Kostnader: Lönekostnad, personalomkostnad, avskrivning, internränta, material, hyreskostnad och övriga omkostnader.

2023-10-31 ska detaljbudgeten vara inrapporterad i ekonomisystemet Raindance utifrån kommunfullmäktiges beslut om mål- och resursplan 2024-2026.

4.1.1 Budgetförslag inom ram

Nämnderna ska presentera sina budgetförslag inom ram. Personalkostnader ingår i ramarna med 2022 års budgetnivå. Tilläggsanslag för ökade lönekostnader enligt avtal för 2023 och 2024 budgeteras tills vidare centralt och kommer att fördelas ut till respektive nämnd utifrån förhandlingsutrymme. Eventuell ökning utöver centralt avsatta medel får finansieras inom nämndernas budgetramar med eventuell lägre bemanning som följd. Personalomkostnader budgeteras med 44,53 procent av lönekostnaden, vilket baseras på SKR:s cirkulär avseende kommunalt anställda.

4.1.2 Internränta

Internräntan är oförändrad 2,0 procent i ramsättningen.

4.1.3 Budgetramar

Budgetramar per nämnd baseras sig på 2023 års beslutade budget kompletterat med effekter av 2022 års löneavtal samt beslutade övriga justeringar t.o.m. januari 2023. Budgetramar framgår av bilaga 1.

4.2 Inlämning av mål- och resursplan

Senast den 17 april ska respektive nämnd lämna in sin mål- och resursplan. Materialet lämnas via nätet i de mallar som ekonomistaben anvisar. Justerade samverkansprotokoll och nämndsprotokoll lämnas till ekonomistaben.

Mål- och resursplanen ska vara skriven i Word med typsnitt Source Serif Pro 11 utan understrykningar. Se vidare *Skrivregler för ekonomisk redovisning* som finns på intranätet, ekonomi/anvisningar.

Mål- och resursplan 2024-2026 ska utformas enligt följande rubriker:

1. Verksamhetsbeskrivning

En väldigt kort (2-3 rader) och inledande beskrivning om nämndens verksamheter. Här anges även de volymmått som kan belysa verksamhetens utveckling mellan åren. Tänk på att utförliga verksamhetsbeskrivningar ska göras i verksamhetsplanen som respektive nämnd har i uppdrag att göra inför varje år.

2. Förväntade resultat

Nämnderna ska presentera förväntade resultat, utifrån kommunfullmäktiges inriktningsmål för budgetår 2024 samt för periodens sista år 2026. Ambitionsnivåer ska vara avvägda utifrån given budgetram. Kommundirektören har att vid behov lämna kompletterande anvisningar till förvaltningsorganisationen avseende arbetet med förväntade resultat.

3. Ekonomiska resurser

I planen anges en *resultaträkning* med budget 2024, budget 2023 och bokslut 2022. Dessutom anges en *anslagsredovisningsrapport* med budget 2024, intäkter, kostnader och netto per anslagsredovisningsnivå. De ekonomiska resurserna bruttoredovisas i resurstabläer med följande layout:

RESULTATRÄKNING Mnr

Mnr	Budget 2024	Budget 2023	Bokslut 2022
Statsbidrag			
Övriga intäkter			
Summa intäkter			
Personalkostnader			
Omkostnader			
Ränta			
Avskrivning			
Summa kostnader			
Nettokostnader			

BUDGET PER ANSLAGSREDOVISNINGSNIVÅ MNKR

ANSLAGSREDOVISNINGSNIVÅ	Intäkt	Kostnad	Netto
Mnr	2024	2024	2024
Anslagsredovisningsnivå 1			
Anslagsredovisningsnivå 2			
Summa			

BUDGET PER ANSLAGSREDOVISNINGSNIVÅ TKR

ANSLAGSREDOVISNINGSNIVÅ	Netto
Tkr	2024
Anslagsredovisningsnivå 1	
Anslagsredovisningsnivå 2	
Summa	

För balansräkningsenheter redovisas de ekonomiska resurserna i en resultaträkning och balansräkning.

Verksamhetsförändringar/ramanpassning – särskild skrivelse

Nämnderna ska utförligt beskriva åtgärder till ramanpassning och konsekvenser av dessa åtgärder. Beskriv effektiviseringar och hur frigjorda resurser föreslås omprioriteras och om nödvändigt besparingar med dess effekt på volym och kvalitet. Det görs i en särskild skrivelse. Även övriga förändringar i verksamhetens omfattning och inriktning som bedöms vara av betydelse ska anges. Denna text ingår **inte** i dokumentet mål- och resursplan, den skrivs i en bilaga som kommer att bifogas till budgetberedningen.

Nya/förändrade taxor – särskilda beslut

Nämnderna föreslår eventuellt nya eller förändrade taxor i anslutning till budgetarbetet.

Obs! Det ska ske i särskilt ärende som går upp parallellt med förslaget till mål- och resursplan. Kommunfullmäktige hanterar taxeförslagen/ärendena parallellt med beslutet om mål- och resursplan.

4.3 Investerings- och exploateringsplan

Varje nämnd ska i mål- och resursplan *Del III*, per huvudverksamhet, ange planerad investeringsnivå för åren 2024-2026. Redovisningen ska ske brutto och anges i 2023 års prisnivå. Respektive projekt kommenteras kortfattat. Ökade kapitalkostnader för nyinvesteringar får bäras inom respektive nämnds ramar.

I *Del II* beskrivs vilka konsekvenser som investeringar får för driftbudgeten och hur de ryms inom befintlig budgetram. Nämnder som hyr fastigheter ska beskriva hur eventuellt ökade hyreskostnader, som följer av fastighetsinvesteringar, påverkar nämndens driftbudget och hur den ökade hyran ryms inom befintlig budgetram. Samhällsbyggnadsnämnden begär budget för fastighetsinvesteringar. Där ska framgå ytterligare information såsom projekttid, totalt anslag, utgift t.o.m. 2023 och investeringsbudget för 2024-2026. Dessutom ska varje projekt kommenteras ytterligare i text, t.ex. om investeringen avser nybyggnad eller renovering, vart fastigheten är belägen, hur många användare den avser (elever, barn etc) om investeringen påverkar andra fastigheter o.s.v.

Kommunen har en upphandlad leasingram för att finansiera vissa typer av investeringar. Denna avser inköp av personbilar och persondatorer där det av skatteskal eller hanteringsskal är en lämplig finansieringsform. Arbetsfordon, maskiner och andra inventarier ska finansieras inom ramen för kommunens investeringsplan och ska planeras i anslutning till budgetarbetet.

Inlämning av investerings- och exploateringsplan görs tillsammans med mål- och resursplan den 17 april 2023.

4.4 Samverkan i samband med budgetarbetet

Förvaltningarna ska samverka kring de förslag som lämnas till sina respektive nämnder. Protokoll ska bifogas förslaget till mål- och resursplan.

5. TIDSPLAN FÖR DET FORTSATTA BUDGETARBETET - MÅL OCH RESURSPLAN 2024-2026 (MRP)

Datum	Tid	Forum och Aktivitet
BUDGETBEREDNING MÅL- OCH RESURSPLAN		
2023-04-17		Nämnderna lämnar sina budgetförslag, förslagen ska vara beslutade i nämnderna. Kommunfullmäktiges presidie lämnar förslag om revisionens budget.
2023-04-21	kl 08.30-12.00	Budgetberedningen/KSAU och gruppleddare för partier som inte ingår i KSAU
2023-04-25-04-26		Enskilda presidieöverläggningar
2023-04-25	kl 08.30-17.00	Budgetberedningen/KSAU och gruppleddare för partier som inte ingår i KSAU
	kl 08.30-10.30	Socialnämnden
	kl 10.30-12.00	Barn- och utbildningsnämnden
	kl 13.00-13.30	Överförmyndarnämnden
	kl 13.30-17.00	Samhällsbyggnadsnämnden
2023-04-26	kl 08.30-09.30	Kultur- och fritidsnämnden
	kl 10.00-10.30	Miljö- och hälsoskydds-nämnden
	kl 10.30-11.00	Byggnadsnämnden
2023-04-27-- 2023-05-09		Partierna arbetar med MRP
2023-05-02	kl 13.00-17.00	Budgetberedningen/KSAU och gruppleddare för partier som inte ingår i KSAU
2023-05-10	kl 08.30-12.00	Budgetberedningen/KSAU och gruppleddare för partier som inte ingår i KSAU
2023-05-15+05-23		Samverkan
2023-06-07		KS beslut MRP 2024-2026
2023-06-21		KF beslut MRP 2024-2026
Augusti-december		Nämnderna arbetar med verksamhetsplaner och detaljbudgetar: Enligt kommunens regler för mål- och resultatstyrning ska verksamhetsplanerna fastställas av respektive nämnd senast i december 2023. Detaljbudgeten ska vara inregistrerad i ekonomisystemet, raindance, senast sista oktober 2023.

- Bilagor:**
1. Budgetramar per nämnd
 2. Anslagsredovisningsnivåer
 3. Riktlinjer för god ekonomisk hushållning i Mål- och resursplan 2023-2025

Budgetramar per nämnd

Samtliga belopp i tkr

	internränta	po	Inflationsuppräkning
2023	2,00%	1,4453	Intäkter 2024: 1,7%
2024	2,00%	1,4453	Omkostn 2024: 1,7%

Nämnder	Intäkter	Personal	Omkostnad	Intern ränta	Avskrivning	S:a kostnad	Nettoram
<u>Barn- & utbildningsnämnden</u>							
S:a budgetram 2023	-123 794	657 226	413 014	678	4 192	1 075 110	951 317
Justering 2023 fr sbn för skolkök			132			132	132
Inflationskompensation	-1 972		7 023	12	71	7 106	5 136
Höjd hyra fastighetsunderhåll (komponentredovisning)			536			536	536
Tillskott/avdrag från statsbidragspåsen			-146			-146	-146
Omfördeln till KFN idrottshallar			-3 819			-3 819	-3 819
Ökade kostnader för Holmängenskolan			2 700			2 700	2 700
S:a budgetram 2024	-125 766	657 226	419 441	690	4 263	1 081 619	955 856
<u>Byggnadsnämnden</u>							
S:a budgetram 2023	-13 650	26 895	6 036	24	379	33 334	19 684
Inflationskompensation	-232		103	0	6	109	-123
S:a budgetram 2024	-13 882	26 895	6 139	24	385	33 443	19 561
<u>Kommunfullmäktige</u>							
S:a budgetram 2023	0	1 786	743			2 529	2 529
Inflationskompensation	0		13			13	13
S:a budgetram 2024	0	1 786	756	0	0	2 542	2 542
<u>Kommunstyrelsen</u>							
S:a budgetram 2023	-64 622	86 700	416 589	109	1 896	505 294	440 672
Inflationskompensation	-1 011		7 082	2	32	7 116	6 105
Höjd hyra fastighetsunderhåll (komponentredovisning)			0			0	0
Tillskott från statsbidragspåsen			682			682	682
partnerskap brottsofferjouren (IOP) fr SN			45			45	45
partnerskap brottsofferjouren (IOP) ramökning			35			35	35
S:a budgetram 2024	-65 633	86 700	424 433	111	1 928	513 172	447 540
<u>Kultur- och fritidsnämnden</u>							
S:a budgetram 2023	-16 751	59 615	83 180	258	1 837	144 890	128 139
Inflationskompensation	-285		1 414	4	31	1 450	1 165
Höjd hyra fastighetsunderhåll (komponentredovisning)			217			217	217
Omfördeln fr BUN idrottshallar			3 819			3 819	3 819
Samlingsförvaltning VGR			400			400	400
S:a budgetram 2024	-17 036	59 615	89 030	262	1 868	150 775	133 740
<u>Miljö- och hälsoskyddsnämnden</u>							
S:a budgetram 2023	-5 089	13 239	2 786	8	106	16 139	11 050
Inflationskompensation	-87		47	0	2	49	-37
S:a budgetram 2024	-5 176	13 239	2 833	8	108	16 188	11 013
<u>Revisionen</u>							
S:a budgetram 2023	0	528	1 016	0	0	1 544	1 544
Inflationskompensation	0		17	0	0	17	17
S:a budgetram 2024	0	528	1 033	0	0	1 561	1 561

Nämnder	Intäkter	Personal	Omkostnad	Intern ränta	Avskrivning	S:a kostnad	Nettoram
<u>Samhällsbyggnadsnämnden</u>							
S:a budgetram 2023	-567 131	200 956	282 490	59 754	112 781	655 981	88 850
Justering internränta Öxnared				1 232		1 232	1 232
Rättning till bun för skolkök höjd internränta				-132		-132	-132
Inflationskompensation	-7 502		4 802	1 035	1 917	7 754	252
Täckning kapitalkostn 23 mkr komponentred har fördelats till hyrande nämnder	-800		1 000			1 000	200
Höjd hyra fastighetsunderhåll (komponentredovisning)			47			47	47
Ökade kapitalkostnader för utökad budget belägginsunderhåll gator			500			500	500
S:a budgetram 2024	-575 433	200 956	295 839	54 889	114 698	666 382	90 949
<u>Socialnämnden</u>							
S:a budgetram 2023	-285 661	905 148	494 891	228	3 050	1 403 317	1 117 656
Inflationskompensation	-4 466		8 413	4	52	8 469	4 003
Tillskott från statsbidragspåsen varav 10 317 tkr är ett ettårsanslag			8 841			8 841	8 841
Parterskap brottsofferjouren (IOP) till KS			-45			-45	-45
S:a budgetram 2024	-290 127	905 148	512 100	232	3 102	1 420 582	1 130 455
<u>Valnämnden</u>							
S:a budgetram 2023	0	99	578	0	23	700	700
Inflationskompensation	0		10			10	10
VALÄR EU-parlamentet			1 500			1 500	1 500
S:a budgetram 2024	0	99	2 088	0	23	2 210	2 210
<u>Överförmyndarnämnden</u>							
S:a budgetram 2023	0	5 202	558		9	5 769	5 769
Inflationskompensation	0		9	0	0	10	10
S:a budgetram 2024	0	5 202	567	0	9	5 779	5 779
Totalt nämnderna 2024	-1 093 052	1 957 394	1 754 259	56 216	126 385	3 894 254	2 801 206

Anslagsredovisningsnivåer

BYGGNADSNÄMNDEN

KOMMUNFULLMÄKTIGE

KULTUR- OCH FRITIDSNÄMND

MILJÖ- OCH HÄLSOSKYDDSNÄMNDEN

REVISION

VALNÄMNDEN

ÖVERFÖRMYNDARNÄMNDEN

BARN- OCH UTBILDNINGSNÄMNDEN

Nämnd/administration

Förskola/grundskola/särskola

KOMMUNSTYRELSEN

Styrelse

Kommunledning

Räddningstjänst/säkerhet

Gymnasieverksamhet

Vuxenutbildning

SAMHÄLLSBYGGNADSNÄMNDEN

Nämnd och adm/gator och vägar/park/tekniska

Fastighetsenhet

Kost-/serviceenheter

Renhållningsverk

VA-verk

SOCIALNÄMNDEN

Nämnd/administration

Äldreomsorg

Individ- och familjeomsorg

Personligt stöd och omsorg

Arbete, sysselsättning och integration

RIKTLINJER FÖR GOD EKONOMISK HUSHÅLLNING Mål- och resursplan 2023-2025

Fastställda av kommunfullmäktige 2022-12-14

Genom riktlinjer anger kommunfullmäktige den övergripande och mer långsiktiga styrningen av god ekonomisk hushållning i Vänersborgs kommun.

Verksamheternas uppdrag:

- Verksamheter och kostnader ska kontinuerligt utvärderas och omprövas.
- Varje nämnd ansvarar för att en god intern kontroll upprätthålls utifrån kommunfullmäktiges reglemente och kommunstyrelsens riktlinjer.
- Nämnderna ska främja och följa upp att en fortlöpande kvalitetsutveckling sker inom verksamheten.
- Nämnderna ska eftersträva och följa upp att verksamheten bedrivs kostnadseffektivt

Verksamheternas tillgångar och skulder:

- Kommunens anläggningar och fastigheter ska ha ett planerat och fullgott underhåll.
- Kommunen ska ha ett fullgott och genomtänkt försäkringsskydd, samt ha klara regler för hur risker ska hanteras. Kommunen ska ha tydliga regler och riktlinjer för sin finansförvaltning.

Verksamheternas ekonomiska ansvar:

- Kommunfullmäktiges budgetbeslut är överordnat och vid målkonflikter är det ekonomin som ytterst sätter gränsen för det totala verksamhetsutrymmet (vid resursbrist ska tvingande nivåer enligt lagstiftning och myndighetskrav prioriteras).
- Nämnderna ansvarar för att verksamhetens innehåll och omfattning är anpassad till beslutad budgetnivå.
- Vid hantering av befarade eller konstaterade budgetavvikelser är nämnder och enheter skyldiga att vidta de åtgärder som krävs för att styra verksamheten, så att de ekonomiska ramarna hålls.
- Kommunstyrelsen har ett särskilt ansvar för att de förslag och planer som föreläggs kommunfullmäktige främjar en god ekonomisk hushållning och är förenliga med de finansiella mål som fastlagts.

Riktlinjer för resultatjämningsreserv - Beslutad av kommunfullmäktige § 73 2013-06-12

Avsättning till resultatjämningsreserv

Avsättning till resultatjämningsreserv sker årligen enligt den maximala nivå som stadgas i kommunallagen, d.v.s. med högst ett belopp som motsvarar det lägsta av antingen den del av årets resultat eller den del av årets resultat efter balanskravsjusteringar som överstiger 1 procent av summan av skatteintäkter samt generella statsbidrag och kommunalekonomisk, utjämning, eller 2 procent av summan av skatteintäkter samt generella statsbidrag och kommunalekonomisk utjämning, om kommunen eller landstinget har ett negativt eget kapital inklusive ansvarsförbindelsen för pensionsförpliktelser.

Resultatjämningsreservens storlek maximeras till 50 mnkr.

Disposition av resultatjämningsreserv

Resultatjämningsreserven kan disponeras i samband med budget/bokslut för att täcka underskott som uppstått på grund av lågkonjunktur.

Arbetsgång avseende årlig hantering av resultatjämningsreserv

Kommunstyrelsen lämnar förslag antingen till kommunfullmäktige i årsredovisningen eller i budgetanvisningarna avseende avsättning och eventuell disposition av resultatjämningsreserv.

Uppföljning och bedömningsmodell för god ekonomisk hushållning

Den övergripande målavstämningen av god ekonomisk hushållning är en sammanfattning av hur inriktningsmålen infrias och hur kommunen närmar sig visionen. För att god ekonomisk hushållning ska anses vara uppnådd ska tre av fyra finansiella mål vara uppfyllda samt att minst hälften av inriktningsmålen uppnås. Uppföljningen av mål för god ekonomisk hushållning sker både i delårsrapporter och i årsredovisningen.